



مانع دیکتاتوری شوید

علی لاریجانی، رئیس سابق مجلس در گفت‌وگو با خبرنگار آنلاین درباره تأثیر مشارکت ضعیف در انتخابات بر آینده کشور گفت: «یک انتخابات پر فرغ، یک سرمایه ملی در کشور است و این مسئله در مرادفات بین‌المللی لحاظ می‌شود. نکته مهم دیگر این است که خود نهاد انتخابات را نباید در کشور تضعیف کرد. اگر این نهاد انتخابات ضعیف شد، هم در داخل کشور مشکل‌ساز می‌شود و هم در خارج از کشور.» او ادامه داد: «این موضوع در داخل کشور زمینه دیکتاتوری را فراهم می‌کند و مردم مجبورند اقلیت را بپذیرند. این مسئله برای مردم مشکلاتی را ایجاد می‌کند و انتخابات از اعتبار می‌افتد. در خارج از کشور نیز عدم اعتنا است، یعنی صحنه بین‌المللی، صحنه تمرکز بر روی جایگاه دولت‌ها است که آیا پشتوانه واقعی دارند یا خیر.»

باید دولت و وحدت ملی تشکیل شود

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره روند یکدست‌سازی در کشور گفت: «این فکر کمی در کشور لانه کرده، ولی خوب نیست. به نظر من درست نقطه مقابل این فکر باید در کشور پیاده شود. یعنی دولت وحدت ملی باید در کشور ایجاد شود. یعنی همه رجال سیاسی که فکری برای اداره کشور دارند، افکار مترقی برای کشور دارند، تخصص دارند، باید در حکومت حضور داشته باشند. چرا این حرف را عرض می‌کنم؟ من در این تجربه ۴ دهه خود در حکومت، دیده‌ام که افراد چپ یا راست بوده‌اند، اصلاح طلب یا اصولگرا. به نظرم هیچ کدام از این جریان‌ها ظرفیت رساندن بار مسئولیت کل مردم ایران را ندارند. یعنی سطح نخبگی در ملت ایران خیلی بیشتر از حد این جریان‌ها سیاسی است و ما باید آن را بپذیریم.» او ادامه داد: «اگر دولت‌ها و مجلس جریان‌ها سیاسی را به مشارکت دعوت کنند، جدا از اینکه عقبه مردمی شان قوی می‌شود، فکشان نیز قوی‌تر می‌شود یعنی زمانی که تضارب آرا ایجاد می‌شود، فکر هم قوی‌تر می‌شود. بله، ممکن است که سرعت عمل کاهش پیدا کند، ولی دقت عمل را بالا می‌برد.»

رای اعتراضی پرهزینه است

لاریجانی درباره فضای کشور در آستانه انتخابات مجلس دوازدهم و خبرگان ششم گفت: «من این بحث را بارها در رسانه‌ها مشاهده کرده‌ام که مطرح می‌کنند فضا به دلایل مختلف سرد است. برخی معتقدند که شرایط اقتصادی در این رای دادن‌ها تأثیر داشت، چون اصلاحات عمیقی در این خصوص صورت نگرفته و از این جهت مردم در عسرت هستند. برخی دیگر، بخشی از رفتارهای حکومت را چه در امر انتخابات و چه امور دیگر قبول ندارند. من فکر می‌کنم همه این حرف‌ها ممکن است در جای خود درست باشد. مشکلات اقتصادی وجود دارد و بخش‌هایی از حکومت درست کار نکرده باشند؛ نمی‌توان تلقی مردم را نادرست دانست. اما سؤالی مطرح می‌شود که آیا نتیجه این است که در انتخابات شرکت نکنند؟ یا نتیجه این است که به گونه‌ای در انتخابات شرکت کنند که به اصلاح امور بینجامد؟ او ادامه داد: «اگر این امور درست باشد که برخی از آنان درست است و اگر مردم تصور کنند با رای ندادن درست می‌شود این همان چیزی است که یک عده‌ای می‌پسندند. حضور بیشتر مردم و رای دادن به کسانی که می‌خواهند تغییر ایجاد کنند باعث حرکت مسیر به سمت اصلاحات می‌شود. هر چند که ممکن است گام‌های آن وسیع نباشد. یک نکته‌ای ممکن است در ذهن مردم باشد و آن همین بیان شما است: یک رای اعتراضی ممکن است حکومت را به خود بیسازد. به نظرم این روش پرهزینه‌ای است چرا که یک عده از این سوءاستفاده کرده و شرایط را سخت‌تر می‌کنند.»

نباید زندگی کردن با اقلیت عادت شود

رئیس سابق مجلس در بخش دیگری از این مصاحبه گفت: «اگر مردم با رای خودشان اشکالاتی را که دستگاه حکومت دارد، رفع کنند و نشان بدهند که رای ما برای رفع مشکلات است، دو سود دارد. یک: گام اصلاحی برداشتن. دو: مشارکت سیاسی موثری که وظیفه یک انسان مسئول است. اگر خدایی ناکرده رای ندادن‌ها شرایط را به سمت یک دیکتاتوری ببرد، خسارت بسیار بزرگی است.» او ادامه داد: «اینکه رهبری تأکید می‌کنند مردم حضور چشمگیری در انتخابات داشته باشند، برای جلوگیری از خطر دیکتاتوری است و نباید برای حکومت‌ها زندگی کردن با اقلیت عادت شود و باید بدانند که پشتوانه آنان رای اکثریت باشد.»



فراز و نشیب‌های یک انتخابات

نگاهی به یک سال منتهی به انتخابات اسفند و نقش آفرینی احزاب

عکس: عرفان خوشنویس

مشارکتی کمک کنند.

البته این شروع با طرح اصول ۴ گانه رهبری برای انتخابات در ادامه با فرازونشیب‌های بسیاری روبه‌رو شد؛ از اصلاح موادی از قانون انتخابات تا تأیید صلاحیت‌ها و بحث‌ها بر سر بستن لیست در دو جریان رسمی اصلاح طلب و اصولگرا.

از پیش‌ثبت‌نام تا تأیید صلاحیت‌ها

اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی در ادوار گوناگون مورد توجه نمایندگان مجلس بود و درباره مجلس یازدهم هم باید گفت از مدت‌ها پیش و شاید بتوان گفت که در دو سال گذشته در دستور کار مجلس قرار گرفت. سال گذشته بود که در نیمه اول سال و پیش از آنکه اعتراضات پس از مرگ مهسا امینی رخ دهد، موضوع اصلاح قانون انتخابات در کردید. مجلس مورد بحث و از جمله سؤالات خبرنگاران از نمایندگان قرار می‌گرفت همان زمان بود؛ که نمایندگان از رها کردن مصوبه مجلس دهم در این زمینه که به سد ایرادات شورای نگهبان خورده بود، اشاره کردند و از تدوین طرح‌ها و لایحه در این زمینه در دولت و مجلس خبر دادند و حتی بحث لایحه جامع انتخابات هم از سوی احمد وحیدی، وزیر کشور به میان آمد. در این بین موضوعاتی مانند تناسبی شدن انتخابات یا نحوه بررسی صلاحیت‌ها در این طرح‌ها و لایحه از جمله کلیدی‌ترین موضوعات مورد توجه و بحث بود. مثلاً جعفر قادری، نماینده شیراز در مجلس از تدوین طرحی در این زمینه سخن گفت و در حمایت از تناسبی شدن انتخابات آن را اینگونه توصیف می‌کرد: «...رها شدن از اشکالات متعدد نظام اکثریتی شهرستانی و استانی و استفاده از مزیت نظام تناسبی استانی با رعایت تعداد کرسی‌های حوزه‌های فرعی شهرستانی، تحت عنوان «نظام انتخاباتی تناسبی» است. (تابستان ۱۴۰۱)»

پس از یک‌سال در ابتدای سال منتهی به انتخابات باردیگر این موضوع مطرح شد و هر دو سوی اصلاح طلبان و اصولگرایان از آن سخن گفتند؛ برخی از عدم اجرایی شدن آن به دلیل نبود تحزب و احزاب قدرتمند در کشور گفتند و برخی هم آن را نمادی از جمهوریت دانسته و از تأثیرات مثبت آن در کشور دفاع کردند اما در نهایت در همین روزهای طرح و بررسی موضوع در مجلس خبر آمد این بخش از اصلاح قانون انتخابات اگر چه در طرح مورد رسیدگی مجلس عنوان شده بود اما با توجه به ابهامات موجود در آن و طولانی بودن روند رسیدگی، از دستور کار مجلس خارج شد و در نهایت موضوعاتی مانند پیش‌ثبت‌نام در انتخابات مورد بررسی نمایندگان قرار گرفت و اصلاح موادی از قانون انتخابات در ابتدای مردادماه مصوب و پس از رفع ایرادات شورای نگهبان به قانون تبدیل شد. به موجب این تغییرات از ۱۶ مرداد انتخابات با پیش‌ثبت‌نام حدود ۴۹ هزار نفر آغاز شد؛ پیش‌ثبت‌نامی که مورد نقد بسیاری از چهره‌های سیاسی اصلاح طلب قرار گرفت که به

یعنی اصلاح‌طلبان، میانه‌روها و برخی از دگراندیشان ایجاد کرد که براساس این سخنان، چنین تحلیل کردند که «ضرورت افزایش مشارکت برای اقتدار حکومت در فضای بین‌المللی و کاهش مشکلات در جامعه، موجب آن شده که عزمی برای افزایش مشارکت از طریق گشایش در حضور تنوع افکار و اندیشه در کاندیداهای مجلس جزم شود». در نتیجه موجهی از اظهار نظر فعالان سیاسی برای تحقق این چهار اصل و راهکارهای دستیابی به آن در رسانه‌ها و فضای حقیقی و مجازی مطرح شد. مثلاً برخی از اصلاح طلبان این سخنان را فتح بابی برای تغییر رویه شورای نگهبان و کاهش نسبی گستره نظارت استصوابی موجود و ایجاد گشایش در نحوه تأیید صلاحیت‌ها دانستند؛ موضوعی که تا پایان اعلام نتایج بررسی صلاحیت‌ها همچنان باقی بود و برخی اصلاح طلبان از جمله حسین مرعشی، دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی از «امید به گشایش در نتایج تأیید یا پیش از آن چهره‌هایی مانند حمیدرضا جلالی‌پور، جامعه‌شناس و از جمله امضاکنندگان بیانیه ۱۱۰ امضایی در گفت‌وگو با «هم‌پهن» یکی از مؤلفه‌های تعیین‌کننده را حضور نیروهای کیفی و شایسته شهروندان در جریان انتخابات مجلس دانسته و گفته است: «اگر این نیروها بتوانند نامزد انتخابات شوند، حدس من این هست که میزان مشارکت مردم در سطح ملی در انتخابات ۱۴۰۲ از پنجاه درصد بالاتر می‌رود. اگر رهبری خواهان گشایش باشند، بعید است شورای نگهبان مقاومت کند.» و البته هم این چهره‌ها و هم بسیاری دیگر از سیاستمداران و تحلیلگران سیاسی افزایش مشارکت را علاوه بر گسترش محدوده انتخاب مردم در رفع مشکلات معیشتی و اقتصادی و اجتماعی جامعه عنوان کرده بودند. به‌عبارتی در واکنش به این ۴ اصل اعلام‌شده در سخنان رهبری دو اصل «مشارکت و رقابت» مورد توجه بسیاری قرار گرفت و در این بین از احتمال تغییر رویکرد بررسی صلاحیت‌ها در شورای نگهبان برای ایجاد فضای رقابتی تا گشایش‌های سیاسی و اقتصادی برای افزایش مشارکت مردم به‌عنوان راهکار به میان آمد.

علاوه بر آن، جنبه دیگر این سخنان بنابر مخاطب آن به برنامه‌های نهادهای رسمی از مجلس و دولت گرفته تا شورای نگهبان و... اشاره داشته است؛ چنانچه قریب به دو ماه بعد، سید ابراهیم رئیسی در جلسه هیئت دولت برای تحقق ۴ اصل مطرح‌شده توسط رهبری یعنی «امنیت، مشارکت، سلامت و رقابت در انتخابات» تأکید کرد: «دولت به‌عنوان مجری انتخابات داخلی در امور مربوط به نامزدها و در حمایت و یا ایجاد محدودیت برای آنان نخواهد داشت و در عین حال تمام امکانات خود را برای تحقق ۴ اصل مورد انتظار رهبر انقلاب به‌کار خواهد گرفت.» او برگزاری انتخاباتی سالم، رقابتی و با مشارکت بالا را عامل ارتقای امنیت ملی و اعتماد عمومی دانست و همه دستگاه‌ها را مکلف کرد به وزارت کشور در اجرا و برگزاری انتخابات



سیمیه متقی

دبیر گروه سیاسی

فردا انتخابات دوره دوازدهم مجلس شورای اسلامی و دوره ششم خبرگان رهبری با حضور بیش از ۱۵ هزار و ۲۰۰ کاندیدا برای ۲۹۰ کرسی مجلس شورای اسلامی و ۱۳۸ کاندیدا برای ۸۸ کرسی مجلس خبرگان رهبری برگزار می‌شود. دو روز مانده به برگزاری انتخابات و در پی بحث‌ها و برنامه‌ها که قریب به یک سال از شروع آن می‌گذرد؛ مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) آخرین نتایج نظرسنجی انتخاباتی خود را منتشر کرد و در توضیح این نظرسنجی و روند کار این مرکز در موج سوم آن آمده است: «به منظور بررسی مشارکت سیاسی مردم در دوازدهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۷ تا ۸ اسفندماه ۱۴۰۲ سومین نظرسنجی در مقیاس ملی را اجرا کرده‌است. این نظرسنجی با رعایت اصول علمی و با در نظر گرفتن جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور (اعم از مناطق شهری و روستایی) با اندازه نمونه ۵۱۲۱ نفر به شیوه مصاحبه حضوری اجرا شده است. هدف سنجش میزان تمایل مردم به مشارکت در دوازدهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی است که یافته‌های زیر به تفکیک کل کشور و حوزه انتخابیه تهران، ری، شمیرانات، اسلام‌شهر و پردیس آمده است.» براساس گزارش ایسپا در موج سوم این نظرسنجی مشارکت قطعی مردم نسبت به دو موج قبلی روند افزایشی داشته است و برآوردش این است که حدود ۴۱ درصد با سطح اطمینان ۲± است و درباره حوزه انتخابیه تهران، ری، شمیرانات، اسلام‌شهر و پردیس نیز میزان مشارکت مردم یعنی آنها که گفته‌اند «قطعاً در انتخابات شرکت می‌کنم» نزدیک به ۲۳/۵ درصد با سطح اطمینان ۲± بوده است. با توجه به این نظرسنجی و انتشار نتایج آن در این گزارش نگاهی خواهیم داشت به آنچه طی یک سال گذشته در رابطه با انتخابات ۱۱ اسفند رخ داده و کشور را به شرایط کنونی و این آمار و ارقام رسانده است.

شروع ماجرا

از همان روزهای آغازین سال ۱۴۰۲ و در دیدارهای رمضانی مقام رهبری با مسئولان، دانشجویان و... موضوع انتخابات اسفندماه مطرح بود. چنانچه در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام با رهبری که در ۱۵ فروردین ماه صورت گرفت، ایشان به ۴ اصل «مشارکت، امنیت، سلامت و رقابت انتخابات» برای انتخابات اسفندماه اشاره کردند و چنین گفتند: «انتخابات می‌تواند مظهر قدرت ملی باشد و اگر درست برگزار نشود، ضعف کشور و ملت و مسئولان را نشان می‌دهد که هر چه ضعیف شویم، تهاجم و فشار دشمنان بیشتر می‌شود. بنابراین باید قوی شویم که یکی از ابزارهای مهم قدرت، انتخابات است. مسئولان مرتبط، راهبردی (مشارکت، امنیت، سلامت و رقابت انتخابات) را از هم‌آنگون مشخص کنند تا انتخاباتی خوب، سالم و با مشارکت بالا داشته باشیم.» همین سخنان از دو جنبه فضا را به سمت ورود به موضوع انتخابات سوق داد؛ از سویی امیدوار را در میان بخشی از جریان تخطئه‌شده در انتخابات‌های اخیر